

शिरवागोविश्वविद्यालये

प्रारम्भिकसंस्कृतम्
तृतीयो भागः

सम्पादकः
ऐन्द्रः अल्लटः

अद्यतनः पाठः

लुट्

(The Future)

The Future

There are two verbal formations in Sanskrit that express future time:

1. लृट् (the synthetic future) 3.3.13
2. लुट् (the analytic future) 3.3.15
[taught as a *remote* future tense]

The Future

There are two verbal formations in Sanskrit that express future time:

1. लृट् (the synthetic future) 3.3.13
2. लुट् (the analytic future) 3.3.15
[taught as a *remote* future tense]

FORMATION

The future is *not* part of the present system.

All verb classes form the future stem in the same way, namely, adding the suffix *-syá-* to the *full grade* of the root.

3.I.33

Hence this form is often called the *s-future* or *sigmatic future*.

FORMATION

Many verbs take the augment *i* (Pāṇini's *iṭ*) between the root and the suffix *-syá-*.

Practically, it is necessary to learn, as a matter of usage, how any given root makes these various parts of the conjugational system.

William Dwight Whitney

FORMATION

Sandhi will generally be necessary between the root and the suffix:

- in case *-syá-* follows a consonant, it may trigger voicing assimilation, e.g.:

√लभ् + स्य + ति → लप्स्यति

√पद् + स्य + ति → पत्स्यति

√बुध् + स्य + ति → भोत्स्यति

FORMATION

Sandhi will generally be necessary between the root and the suffix:

- in case *-syá-* follows a consonant, it may trigger voicing assimilation, e.g.:

√लभ् + स्य + ति → लप्स्यति

√पद् + स्य + ति → पत्स्यति

√बुध् + स्य + ति → **भो**त्स्यति

FORMATION

Sandhi will generally be necessary between the root and the suffix:

- *-syá-* may follow one of the RUKI sounds (including the augment *-i-*) or a palatal:

√भज् + स्य + ते → भक्ष्यते

√स्पृश् + स्य + ति → स्पृक्ष्यति

√सेव् + स्य + ति → सेविष्यते

FORMATION

The *padam* (*parasmai* or *ātmanē*) of the *s*-future is the same as that of the present tense of a given verb.

The endings are identical to those of the present tense (लट्).

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√दा → दास्यति

√स्था → स्थास्यति

√गै* → गास्यति

√इ → एष्यति

√जि → जेष्यति

√नी → नेष्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√श्रु → श्रोष्यति

√भू \xrightarrow{i} भविष्यति

√कृ \xrightarrow{i} करिष्यति

√हृ \xrightarrow{i} हरिष्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√प्रष् → प्रक्ष्यति

√वच् → वक्ष्यति

√त्यज् → त्यक्ष्यति

√सृज् → स्रक्ष्यति

√स्पृश् → स्प्राक्ष्यति

√दृश् → द्राक्ष्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√पद् → पत्स्यति

√अद् → अत्स्यति

√भिद् → भेत्स्यति

√पत् ⁱ → पतिष्यति

√वृत् → वत्स्यति

√ग्रन्थ् ⁱ → ग्रन्थिष्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√बुध् → भोत्स्यति

√युध् → योत्स्यति

√क्रुध् → क्रोत्स्यति

√दह् → धक्ष्यति

√दुह् → धोक्ष्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√लभ् → लप्स्यते

√शुभ् \xrightarrow{i} शोभिष्यति

√गम् \xrightarrow{i} गमिष्यति

√मन् → मंस्यते

√क्रम् → क्रमिष्यति, क्रंस्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√लभ् → लप्स्यते

√शुभ् \xrightarrow{i} शोभिष्यति

√गम् \xrightarrow{i} गमिष्यति

√मन् → मंस्यते

√क्रम् → क्रमिष्यति, क्रंस्यति

EXAMPLES

एकवचनं प्रथमपुरुषः

√हस्	\xrightarrow{i}	हसिष्यति
√शंस्	\xrightarrow{i}	शंसिष्यति
√द्विष्	\longrightarrow	द्वेक्ष्यति
√विश्	\longrightarrow	वेक्ष्यति

The Conditional

परस्परेण स्पृहणीरूपं

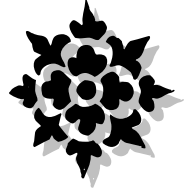
Kumārasambhavaḥ 7.65

न चेदिदं द्वन्द्वमयोजयिष्यत् ।

अस्मिन् द्वये रूपविधानयत्नः

पत्युः प्रजानां वितथो ऽभविष्यत् ॥

Had he not brought together this couple,
who outdid each other in beauty,
then the creator's effort in endowing them
with beauty would have been in vain.

समाप्तम्

